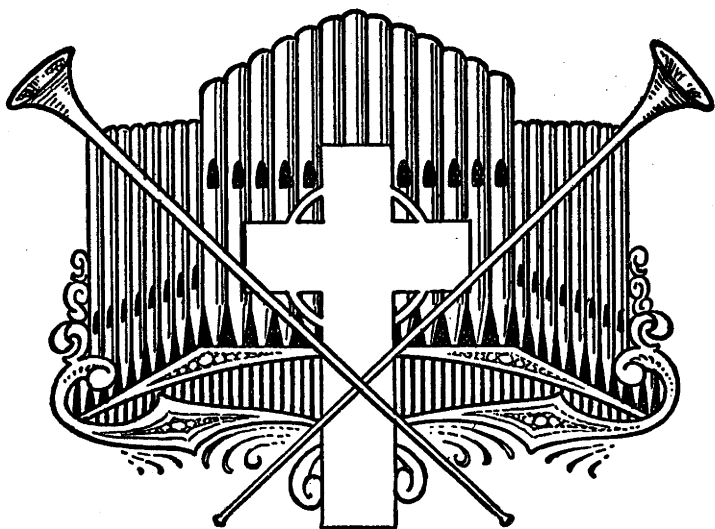

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER

UNDER MEDVERKAN AV
INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, OCH
KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM

UTGIVEN AV
DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Juni

TIONDE ÅRGÅNGEN N:o 6

1935

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
<i>Adell, A.</i> : Svante Sjöberg in memoriam	23
— En vidgad arbetsuppgift	41
— Ville Olaus Petri rasera de gudstjänstliga perikoperna?	81
— Gamle Mäster Lars Kyrkkoordning	87
— En prefationston	100
— Ur reformationstidens kyrialen	164
— På koraldagar i Helsingfors	174
— Tio år	177
<i>Cnattingius, B.</i> : R. Koch	24
— Kyrklig konst 1934	55
— Märta Afzelius' bonader	157
— Upsala domkyrka	183
<i>Hellerström, A. O. T.</i> : Vad man bör begära av en ny psalmbok	72
— Kyriale i svensk tradition	113
<i>Johnsson, I.</i> : Psalmodi	9
— Vår Gud är oss en väldig borg	169
— Svenska psalmen 266	185
Koralveckan i Båstad	(46), 57, 80
Koralrevision?	110
<i>Larsen, L. P.</i> : Kirkesalme och Kirkemelodi	145
<i>Liedgren, E.</i> : Förfäras ej du lilla hop	161
<i>Malmgren, A.</i> : J. G. Lotscher	17
<i>Peters, K.</i> : Bidrag till svenska mässans historia	49
— Tvenne liturgiskt-musikaliska handskrifter från reformationstiden	127
— Introitus	179
<i>Pontén, J.</i> : En orgelkurs i Leipzig	134
<i>Rosenquist, C. E.</i> : Den nya kyrkoorgelns dispositionsprinciper	1
— Orgelmusikens och orgelbyggeriets läge	49
— Om och av J. S. Bach	97
<i>Schedin, G.</i> : Engelska kyrkomusiker	I. 84; II. 105
<i>Wester, B.</i> : KSV:s orgelråd	26
— Orgelkonsten i Sverige	I. 65; II. 121
<i>Ahlén, W.</i> : Svensk orgelkonst 1934	20
— Nya motetter	168
Kyrkosångens Vänners årsredogörelse	58

RECENSIONER.

NYUTGIVNA BÖCKER.		Sid.
	Sid.	
<i>Cornell, H.</i> : Gotiken	91	<i>Rasmussen, S.</i> : Musikkens historie .. 138
<i>Fridner, A.</i> : Vägen och målet	93	<i>Rosendal, G.</i> : Palestrina och Schütz .. 94
<i>Helander, D.</i> : Vid nådens källa 41		<i>Rönnegård, S.</i> : Det heliga året .....
<i>Kunst der Welt</i>	176	<i>Schmid, T.</i> : Sveriges kristnande 91
<i>Källström</i> : Medeltida kyrksilver 140		<i>Sjöberg, Fr.</i> : Tiden och evigheten .. 94
<i>Lindstam, R.</i> : Kyrkor som försvunnit 140		<i>Thausing, A.</i> : Sångarrösten .....
<i>Matthäus, Fr.</i> : Rudolf Kock	141	Vår Herres Jesu Kristi lidande .....
<i>Mårtensson, T.</i> : Hälsingborgs slott .. 29		<i>Widding, S.</i> : Dansk Messe .....
		<i>Wiklunds</i> modulationstabell .....
		139

NYUTGIVNA MUSIKALIER.

	Sid.
	62
—»— Jubilate	62
<i>Lasso, O.</i> : Motetten	79
<i>Lundvik</i> : 2 andliga sånger	14
<i>Marx</i> : Variationen för die Orgel	61
<i>Nyvall, J.</i> : 10 hymner	139
<i>Olson, D.</i> : Sommarnattspålsalm	109
—»— Ande full av nåde	62
<i>Paulsson, C.</i> : Två folkvisor	78
<i>Prätorius, M.</i> : In natali domini	176
—»— I dödens band	78
<i>Raphael, G.</i> : Toccata	79
<i>Roman, J. H.</i> : Sonata a tre m. fl. ..	62
<i>Runbäck, A.</i> : Åra och Kommen och tillbedjen	78
—»— Öppna mig förståndets öga	78
—»— Välsignad Gud	78
<i>Schütz, H.</i> : Visst och sant det ordet är	159
<i>Sundblad, H.</i> : 2 folkvisor	14
<i>Stein</i> : Triosonate	30
Svenska tersetter	191
<i>Wikander, D.</i> : Trestämmig kör	

KORTARE MEDDELANDEN.

	Sid.	Sid.
Val	16, 32, 48, 64, 80, 112, 176, 192	32
Examina	16, 95, 137	142
Kyrkosångens Vänner: Centralkommit- tén	31, 58, 185	16, 95, 142
—»— Kretsarna	59, 64, 112, 143, 160	Kyrkokalender: Jan., mars, juni, sept.
Organist- och Kantorsföreningen	31	Koraldagar i Upsala .....
		189

Tidskrift för Kyrkomusik och Svenskt Gudstjänstliv

Redaktionens adress:

Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: *Svenska Kyrkans
Diakonistyrelses Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. 23 24 05.*

Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug.
utkommer ett nummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bland annat:
Domkyrkovicepastor *A. Adell*, Lund: Ville
Olaus Petri rasera de gudstjänstliga peri-
koperna? — Musikdirektör *G. Schedin*, Stock-
holm: Engelska kyrkomusiker. — Domkyrko-
vicepastor *A. Adell*, Lund: Gamle Mäster
Lars Kyrkoordning. — Recensioner. — Med-
delanden.

Hymner

(på lösa blad)

för kyrkokörerna.

Över 250 nummer finnas att välja på.
Pris 7, 10 och 15 öre pr styck. Fullständig
förteckning sändes på begäran gratis och
portofritt

SVENSKA KYRKANS
DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG.

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30,

STOCKHOLM

ALTARSKRUD MÄSSKRUD

nottrycks
NORDISK NODETIK- OG TRYKKERI
SAMT LITOGRAFISK ETABLISSEMENT
GRUNDELT 1894
ST. KONGENS GÅDE 63.
KØBENHAVN

TELEFONER:

3304

13057

Telegr. Adr. Nodestikog, Köpenhamn

Anbefalles i Herrar Förläggares och
Kompositörers välvilliga åtanke vid
behov av nottryck i förstklassigt
utförande till billigaste pris ●

Mångårig leverantör till
Sveriges största förlag

Skicka oss Edert manuskript och
vi sända Eder omgående offert

Kyrkokalender.

för Treffaldighetstidens förra del.

Redigeraas av Kyrkoherde K. Peters.

Allmän Kyrkobön: Alternativ I, utom på
III. Böndagen: Alternativ III.

FÖRSTA SÖNDAGEN EFTER TIERFAL- DIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 221; 440. Psalt. 89: 15—19. Dan.
5: 23 b—30.

Vid högmässan:

Sv. psb. 455: 1; 221; 577: 4; 454: 1—4; [153:
14, 15; 155]; 306: 4, 5.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 138: 6—9; 252: 1—4; 257: 10, 11.

DEN HELIGE JOHANNES DÖPAREN: DAG.

(Röd skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 394; 440. Psalt. 1. Jes. 40: 12—18.

Vid högmässan:

Sv. psb. 394: 1, 2; 644; 324: 4—5; 4223: 2—5;
[157: 8, 9; 153]; 643: 5, 6.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 643: 1—4; 3: 4, 5; 16: 3, 4.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 430: 3; 430: 5. Psalt. 51.
Apg. 8: 1—24.

Tisd. Sv. psb. 187: 7—8; 187: 9—10. Psalt.
25: I. Apg. 8: 25—40.

Onsd. Sv. psb. 203: 1—2; 203: 3—4. Psalt.
65. Apg. 9: 1—21.

Torsd. Sv. psb. 643: 1—2; 643: 8. Psalt
90. Apg. 9: 22—43.

Fred. Sv. psb. 147: 1—2; 147: 3. Psalt. 143.
Apg. 10: 1—23.

Lörd. Sv. psb. 221: 2; 221: 3. Psalt. 32.
Apg. 10: 24—48.

ANDRA SÖNDAGEN EFTER TREFAL- DIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 164; 440. Psalt. 36: 6—11. Hos.
11: 1—9.

Vid högmässan:

Sv. psb. 163: 4, 5; 164: 1—4; 130: 8; 173:
4—7. [164: 5. 155]. 176: 9—10.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 273: 1—4; 230: 6—8; 163: 7.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 419: 1; 421: 4—5 (afton:
442: 1, 2; 442: 9). Psalt. 36. Apg. 11: 1—18.

Tisd. Sv. psb. 163: 4; 163: 6—7. Psalt.
25: II. Apg. 11: 19—30.

Onsd. Sv. psb. 607: 1—2; 607: 3. Psalt.
107. Apg. 12: 1—25.

Torsd. Sv. psb. 219: 1—2; 219: 4. Psalt.
62. Apg. 13: 1—12.

Fred. Sv. psb. 200: 3—4; 200: 5. Psalt.
18: I. Apg. 13: 13—31.

Lörd. Sv. psb. 323: 1, 2; 323: 3. Psalt.
92. Apg. 13: 32—52.

MISSIONSDAGEN.

(Röd skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 139; 652. Psalt. 117. Jes. 43:
10—13.

Vid ottesången:

Predikotext: Jes. 65: 1, 2. Sv. psb. 536:
1—3; 539.

Vid högmässan:

Predikotext: Rom. 9: 24—26. Sv. psb. 118: 1;
139; 68: 4, 5; 538; [45: 8; 153]; 541: 3, 4.

Vid aftonsången:

Predikotext: Kol. 1: 24—29. Sv. psb. 541;
535; 536: 4.

TREDJE SÖNDAGEN EFTER TREFAL- DIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 192: 3—7; 440. Psalt. 80: 2—4, 15
—20. Hes. 34: 11—16.

Vid högmässan:

Sv. psb. 187: 1—3; 192: 5—7; 21: 1; 185: 6, 7.
[153: 1—3. 157.] 178: 8, 9.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 183: 1—4; 196: 1—4; 435: 4, 5.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 423: 1; 423: 3—4; (afton: 440: 1; 440: 3—4.) Psalt. 96: I. Apg. 14: 1—13.

Tisd. Sv. psb. 583: 1; 583: 3—4. Psalt. 147. Apg. 14: 14—28.

Onsd. Sv. psb. 532: 1—2. 532: 5. Psalt. 96: II. Apg. 15: 1—21.

Torsd. Sv. psb. 31: 1; 31: 3—4. Psalt. 148. Apg. 15: 22—41.

Fred. Sv. psb. 197: 1; 197: 3—4. Psalt. 22. Apg. 16: 1—24.

Lörd. Sv. psb. 643: 1—2; 643: 8. Psalt. 100. Apg. 16: 25—40.

FJARDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 285; 440. Psalt. Sak. 8: 16, 17.

Vid högmässan:

Sv. psb. 289: 1, 2; 285: 1—4; 329: 1; 212; [153: 14, 15; 155]; 25: 3.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 173: 1—3; 289: 3—5; 295: 6, 7.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 428: 1—2; 428: 3 (afton: 438: 1; 438: 4—5. Psalt. 37. Apg. 17: 1—15.

Tisd. Sv. psb. 252: 1—2; 252: 3. Psalt. 28. Apg. 17: 16—34.

Onsd. Sv. psb. 141: 9—11; 141: 12—14. Psalt. 73. Apg. 18: 1—17.

Torsd. Sv. psb. 285: 1; 285: 4—5. Psalt. 24: I. Apg. 18: 18—28.

Fred. Sv. psb. 195: 1—2; 195: 4. Psalt. 119: 169—176. Apg. 19: 1—20.

Lörd. Sv. psb. 325: 5; 325: 7—8. Psalt. 34: II. Apg. 19: 21—40.

FEMTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 129; 440. Psalt. 25: 4—9. 1 Sam. 3: 1—10.

Vid högmässan:

Sv. psb. 325: 6, 7; 195: 1—5; 168: 4—5; 129: 2—4. [164: 5; 157.] 48: 7.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 385: 5—7; 210: 9—11; 7: 5.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 430: 6; 430: 7. Psalt. 105. Apg. 20: 1—16.

Tisd. Sv. psb. 164: 1—2; 164: 5. Psalt. 118: II. Apg. 20: 17—38.

Onsd. Sv. psb. 553: 1—2; 553: 7. Psalt. 130. Apg. 21: 1—17.

Torsd. Sv. psb. 192: 3—4; 192: 5. Psalt. 136. Apg. 21: 18—40.

Fred. Sv. psb. 144: 1—2; 144: 5. Psalt. 139. Apg. 22: 1—16.

Lörd. Sv. psb. 541: 1, 2. 541: 3. Psalt. 145: I. Apg. 22: 17—30.

SJATTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 144; 652. Psalt. 19: 8—15. 2 Mos. 20: 2—17.

Vid högmässan:

Sv. psb. 431: 4, 5; 144: 1—5; 329: 3; 141: 9—14; [164: 4, 5; 157]; 197: 4.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 206: 1—5; 294: 4—6; 443: 2.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 118: 1—2; 118: 3. Psalt. 116: I. Apg. 23: 1—15.

Tisd. Sv. psb. 177: 4; 177: 5—6. Psalt. 117. Apg. 23: 16—35.

Onsd. Sv. psb. 138: 5—6; 138: 7. Psalt. 146. Apg. 24: 1—27.

Torsd. Sv. psb. 239: 1; 239: 7. Psalt. 138. Apg. 25: 1—12.

Fred. Sv. psb. 191: 1—2; 191: 6. Jes. 12. Apg. 25: 13—27.

Lörd. Sv. psb. 643: 5—6; 643: 9. Psalt. 145: III. Apg. 26: 1—18.

KRISTI FÖRKLARINGS DAG.

(Vit skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb 523; 652. Psalt. 34: 1—9. 2 Mos. 33: 18—23.

Ville Olaus Petri rasera de gudstjänstliga perikoperna?

En understreckare¹ i en Stockholmstidning har upptagit frågan om reform av de kyrkliga perikoperna, d. v. s. de serier av texter ur gamla och nya testamentena, vilka dels förekomma som altarläsningar vid högmässorna, dels utgöra predikotexter såväl i högmässorna som i aftonsångerna.

Det är här ej meningen att i detalj ingå på uppsatsen i fråga. Det spörsmål som där behandlats är av synnerlig vikt enär reformkrav framställtts även i fråga om epistel- och evangelieserierna. De äro nedärvda från länge sedan svunna tider. Dessa båda textserier, liksom de dem föregående kollektbönerna utgöra vidare ett föreningsband mellan de flesta västerländska kyrkor. De utgöra framför allt ett icke föraktligt föreningsband emellan den svenska moderkyrkan och hennes döttrar i Finland och Amerika. I förhållande till de senare tillkomna serierna av predikotexter, som äro rikssvenska specialiteter, behålla därför epistel- och evangelietexterna en särställning och ändringar i dessa böra betraktas med större kritisk skärpa än förändringar i de andra nämnda textserierna.

Bland röster i den nämnda understreckaren som uppkallats till förmån för reform av de gudstjänstliga läsningarna återfanns även Olaus Petris. Om honom meddelades att han ville avskaffa den fastställda textserien och läsa skriften i följd. Med den fastställda textserien avses själfvallet epistlar och evangelier, några andra textserier funnos ju ej till på hans tid.

Huru förhåller sig härmed? Har verkligen Olaus Petri velat rasera de kyrkliga perikoperna och ersätta dem med en fortlöpande bibelläsning, så att man i den ena mässan läste det kapitel som följde på det som man läst föregående mässa och fortsatte därmed till dess Nya testamentet vore genomläst? Vad hade detta inneburit? Ett fullständigt rasande av det hävdvunna kyrkoåret. Har verkligen Olaus Petri hyst sådana avsikter och har hans inställning mot det från medeltiden nedärvda gudstjänstliga arvet varit så kritiskt att han icke ens hesiterat inför ett avskaffande av de texter på vilka kyrkoåret var uppbyggt?

Det i understreckaren gjorda påståendet är dess författare icke ensam om. Det hör med till de påstående som liturgiska författare och kyrkohistoriska skribenter länge nog okritiskt upptagit av varandra, men som sakligt ej kunna verifieras.²

¹ Andræ: Ett hundraårigt reformkrav. Sv. D. 27. 4. 1935.

² K. B. Westman: Inledningen till Den svenska mässan i Olaus Petris Samlade skrifter s. XV; C. Bergendoff: Olavus Petri (1928) s. 151. A. O. T. Hellerström Liturgik (1932) s. 127.

Vad säga Olaus Petris egna gärningar och ord om saken?

1. År 1526 utkom den första översättningen av Nya Testamentet. Vi kunna här bortse från om översättningen verkställdes av Olaus Petri eller ej. Det är visst att den trycktes på det kungliga tryckeriet, som vid denna tid kontrollerades av Laurentius Andreae. Här har förvisso intet fått nästla sig in, som ogillades av konungens secretarius och av Olaus Petri. I denna den första svenska översättning av Nya Testamentet finnes en förteckning på samtliga evangelietexterna och på de epistlar, som hämtats ur Nya Testamentet. Som jag i annat sammanhang snart hoppas få tillfälle att framlägga är denna perikopförteckning en exponent på gudstjänstlivet vid denna tidpunkt i Stockholm. Den följer slaviskt de medeltida läsningarna inom Ärkestiftet. Den blev sedermera grundläggande för den svenska traditionen i detta stycke fram till våra dagar, som alltså härigenom kom att anknyta till sedvänjan inom Ärkestiftet.

Är det nu troligt att de män, som burit det slutliga ansvaret för tillblivelsen av Nya Testamentet 1526, gjort sig den betydliga mödan att ur Uppsala missalet sammanställa dessa perikoper till tjänst för dem som ville i gudstjänsterna läsa de övliga texterna på landets eget tungomål, medan de samtidigt i sina hjärtan hyste en åstundan att avskaffa samma serier?

2. År 1528 utgav Olaus En nyttig postilla och två år senare En liten postilla. Den förra såsom ofullständig kan här lämnas å sido. Den senare är tillräckligt talande. Den är — efter rubriken — En liten postilla över alla evangelier, som läsas om söndagarna under hela året, ävensom över de evangelier som läsas på de viktigaste högtiderna under året. Det finnes intet tvivel om Olaus Petris författarskap. Vad vittnar nu denna postilla om? Att dess författare, då han vill giva klerkerna och kyrkoprästerna över hela Sveriges rike en hjälp i deras mödor med predikandets alltid lika svåra konst, meddelar predikningar till den hävdvunna serien av söndagarnas och helgdagarnas förnämsta text: dagens evangelium — det evangelium som angives i Nya Testamentet 1526. Är det möjligt att den man som velat avskaffa den samma serien, gör sig en så oerhörd möda att han utlägger just dess texter, i st. för att bereda marken för sina egna planer och ge en kommentar till bibelns böcker i följd? Ett är visst: Vilka avsikter Olaus Petri förborgat i sitt hjärta så har han genom sin postilla grundmurat det gamla kyrkoåret i det svenska gudstjänstlivet.

3. Varpå grundar sig nu den traditionella uppfattningen om Olaus Petris kritiska inställning till de kyrkliga lektionerna? Uppenbarligen på ett ord som återfinnes i den 1531 tryckta mässan på svenska. Men endast där, — det saknas i följande upplagor av år 1535 och följande. Där står att läsa allra sist: »Epistlar och evangelier hållas allra likast av begynnelsen kapitel efter kapitel så mycket man täckes var dagen. Om någon därutöver förargas, må man då hava dem som de i mässe boken utteknade äro till dess folket varder bättre undervist.»

Härav menar man sig nu kunnat hämta att Olaus Petri, som signerat företalet — men endast företalet — till mässan, velat att prästerna

helst skulle läsa epistlar och evangelier i följd ur bibeln vid sön- och helgdagarnas mässor.

Det fel man här gjort sig skyldig till, är att man ersatt »var dagen» med »sön- och helgdag». Anvisningen här avser uppenbarligen den alltjämt brukade dagliga mässa som prästen ofta fick läsa för sig själv och som han läste även om ingen annan kom till städes. Om inga särskilda högtidsdagar inföllo läste man då enligt medeltida bruk de texter som anvisades för feriamässor. Detta kunde innebära att prästen understundom vecka efter vecka på vardagarna läste samma texter i epistel och evangelium. Detta måste ju för Olaus Petri te sig som ett oting och fullkomligt onödigt, nu när Nya Testamentet fanns tillgängligt i sin helhet. I stället kunde prästen till sin egen och andras uppbyggelse läsa »var dagen» därur kapitel efter kapitel. Det var alltså en själavårdande anvisning av betydligt värde för den enskilda andakten.

Att denna tolkning måste vara riktig understrykes av den andra satsen. Om åhörarna av en sådan mässa förargades, så fick man välja de gamla perikoperna för feriamässorna, och de fingo uppsökas efter de gamla mässböckerna — de funnos nämligen ej upptecknade i perikopregistret i Nya Testamentet. Hade hela denne anvisning avsett sön- och helgdagsmässorna skulle naturligtvis hänvisning gjorts till denna förteckning och ej till mässeböckerna.

4. Ett ord i företalet till 1530 års postilla motsäger icke vad ovan sagts. De ord jag åsyftar utgöra en förmaning till predikanten ej till liturgen. Där läses: Item vore ock väl nyttigt att prästerna, där de hava det nya testamentet på svenska, alltid läste där något ut ett kapitel halft eller helt om var helgdag och förlängde därmed sin predikan. Här är det alltså fråga om något som skall ske i samband med den på helgdagarna förekommande predikan — ej om altarläsningarna.

In summa Olaus Petris gärningar och hans ord visa att han icke ställt sig avvisande till de kyrkliga perikoperna. Han har i stället medverkat att inarbeta dem i evangeliskt svenskt kyrkoliv.

Man må för förändring av de hävdvunna epistel- och evangelietexterna uppkalla huru många senfödda svenska kyrkomän som helst. Det är att begå våld på historiska fakta, då man härvid stöder sig på den svenska reformationens bärare och förkämpar. De höra icke till kyrkoårets föraktare och fiender utan äro dess försvarare och värnare.

Arthur Adell.

Engelska kyrkomusiker.

Under medeltiden stod den engelska kyrkomusiken på samma nivå som den italienska och franska. Den följde helt den romerska kyrkan och saknade därför varje för landet speciellt utpräglad stilart. Skillnaden började först bli märkbar under Henrik VIII:s tid, med Fayrfax, Ludford, Lambe, Shepherd m. fl.

1536 trycktes den första bibeln på engelska (Coverdales övers.), men mässan utfördes alltså på latin. 1544 bestämdes, att även litanian skulle utföras på engelska; och 1545 ersattes deras breviarium med en bönesamling på engelska för morgon- och aftonandakt.

På så sätt växte hela den engelska gudstjänsten fram gradvis och i och med detta uppsteg ett nytt problem: den protestantiska kyrkomusiken.

Den latinska motetten fann sin motsvarighet i »anthem». Till de mera kända anthemkompositörerna höra: Redford, Farrant och Tallis.

John Redford (1491—1547) har troligen varit den förste av dessa. Hans anthem: »Rejoice in the Lord», är skriven i sträng stil och är tekniskt väl utformad.

Farrant dog 1580 som medlem av Chapel Royal. (Kungl. kapellet). Få av hans verk äro bevarade, och de vi ännu ha, äro homofona och påminna mest om de gamla engelska hymnerna.

Denna periods störste man var otvivelaktigt Tallis. Han tillhörde Chapel Royal under Henrik VIII, Edvard VI, Maria Stuart och drottning Elisabets regeringar, och upplevde sålunda många förändringar inom kyrkan. Hans arbeten återspegla också dessa förändringar; somliga voro skrivna på latin för romersk-katolska kyrkan, andra på engelska för anglikanska. Flera voro ursprungligen skrivna på latin och ha sedermera översatts till engelska. Några av hans anthems stå på en hög konstnärlig nivå.

Vi ha nu hunnit fram till höjdpunkten, vilken nåddes med Gibbons, Byrd och Bull (om vilka utförligare berättas senare). De ha efterlämnat verk, vilka kunna jämföras med Palestrinas.

Efter denna glansperiod följa närmast Humfrey och John Blow. Humfrey studerade i Paris för Lully och blev vid sin hemkomst utnämnd till »Gentleman of the Chapel». Han dog 1674 och efterlämnade en del mycket värdefulla arbeten.

Blow var utan tvivel mera begåvad än Humfrey och räknas i allmänhet till »de stora». Även han har efterlämnat en mängd verk, varom mera senare.

William Turner († 1740) tillhörde också Chapel Royal. Bland hans verk må nämnas den vackra polyfona motetten: »Lord, Thou, hast been our refuge», vilken otvivelaktigt hör till hans bästa.

Efter honom nå vi med Henry Purcell fram till nästa höjdpunkt, vilken kan betecknas såsom den engelska kyrkomusikens klimax, om man undantager Händelperioden.

Den mest kände och uppskattade kompositören efter Purcell var: William Croft (född 1677). Han utgav en mängd anthems, av vilka hans

»Burial Service» är den sista. Med hans död 1727 utslocknade raden av »stora engelska mästare». (Före Händel!)

Bland instrumentala verk från denna tid må i korthet nämnas: »The Mulliner Book» från Henrik VIII:s tid, såsom varande den äldsta i raden; »The Fitzwilliam Virginal Book», den mest värdefulla samlingen; och »Parthenia», innehållande en stor samling verk för stråkinstrument av Byrd, Bull och Gibbons. Övriga mindre kända äro: »My Ladye Nevell's Booke» (enbart komp. av Byrd), »Benjamin Cosyn's Book», The Melville Book of Roundels», m. fl. alla härstammande från Henrik VIII:s tid.

Robert Fayrfax.

Efter 1455 då det s. k. rosornas krig utbröt och under de många orosåren, vilka spreda förödelse över landet, skapades ingen kyrkomusik. Det första namn vi finna efter John Dunstable, som dog år 1453, är Robert Fayrfax', och om honom vet man intet förrän 1502, då han blev Mus. Doc. i Cambridge. Troligen var han redan dessförinnan organist vid S:t Albans kyrka, Hertfordshire, en stad norr om London. Hans examensuppgift för Mus. Doc. bestod i att komponera en femstämmig mässa. Denna, »O quam glorifica», befinner sig numera i Lambeth Palace's bibliotek, London. Fayrfax blev 1511 även doktor vid Oxfords universitet, och under Henrik VIII:s regering medlem av Chapel Royal. Antagligen dog han omkring 1525, ty efter detta år saknas hans namn i medlemsförteckningen härifrån.

Att här uppräknas alla Fayrfax' arbeten skulle taga alltför stort utrymme. (De återfinnas i Grove's Dictionary). Jag vill blott nämna något om hans mera kända verk. Fayrfax skrev fyra mässor, — »Regali», »Albanus», »Tecum principium» och »O bone Jhesu». De befina sig i Oxford Music-School's samlingar, Lambeth Palace m. fl. bibliotek.

Missa Regali är mest effektiv. Kyriet är hämtat ur ett gammalt Agnus Dei. Hela denna satsens början, vari endast de tre mansstämmorna deltaga, genomströmmas av en stilla klagan, vilken framhäves genom imitationen i de olika stämmorna. Inträdandet av de två överstämmorna, efter denna dystra början, bildar en utomordentligt vacker och effektiv övergång, men sedan blir det hela svagare. De fem stämmorna röra sig ej längre så fritt, det hela blir mera homofon stil, tills det slutliga *e l e i s o n*, sjunget av de tre understämmorna, avslutar satsen.

Både Gloria och Credo saknas. Sanctus är femstämmigt och inledes av de fyra överstämmorna, sedan sluter sig basstämman till dessa. Benedictus är egentligen skriven endast för de undre stämmorna, de övre inträda blott vid Hosanna, tretton takter från slutet, för att giva mera glans. Benedictus är helt igenom imitatorisk och kan ej jämföras med Kyrie, som nu återkommer i sin ursprungliga form som Agnus Dei.

Missa Albanus har antagligen fått sitt namn efter S:t Alban's Abbey, där Fayrfax var organist. Denna mässa, som också räknas bland hans bästa verk, är alltgenom femstämmigt. Qui tollis är vacker, men särskilt i tenorstämman är stämföringen mindre god.

Missa Tecum Principium och O bone Jhesu likna båda de förutnämnda mässorna, men nå ej upp i nivå med dessa.

Lambe och Ludford.

Trots grundliga efterforskningar har det ej lyckats mig erhålla någon kännedom om vare sig Lambes eller Nicholas Ludfords liv. Ingen av dem står omnämnd i Grove's Dictionary, Dictionary of National Biography eller något med dessa jämförligt verk. Det enda man med säkerhet vet om dem båra är, att de voro samtida med, eller något tidigare än Fayrfax.

Lambe har efterlämnat en del körverk, bl. a. den sexstämmiga motetten: »O Maria, plena gratia», vilken visar prov på god kontrapunktik och förtjänar att framletas ur glömskan.

Alten och tenoren inleda temat, varpå andra tenoren och första basen sluta sig till dessa och upprepa temat, därefter inträder andra basstämman och sist sopranen.

Som helhet är denna motett både intressant och effektiv. (Återfinnes i Lambeth Palace's bibliotek, London).

Nicholas Ludford har skrivit en mängd mässor, av vilka några ännu brukas i Westminster Cathedral. Bland dessa må nämnas »Sju trestämmiga mässor» — en för varje dag i veckan. De återfinnas alla i British Museum.

Missa Sabbato anses vara Ludfords förnämsta verk, och utgör ett gott exempel på det gamla engelska skrivsättet: korta partier byggda på folkmelodier och åtföljda av kadenser. Samma skrivsätt är tillämpat på de övriga mässorna.

Missa Domenica liknar Missa Sabbato. Den är sammansatt av korta, varierande tvåstämmiga partier, vilka här och var imitera varandra.

Kyriet ur den femstämmiga »Lapidaverunt Stephanum» sjunges fortfarande i Westminster Cathedral. Det inledes av de tre understämmorna, sedan avlöser alten tenorstämman, och denna i sin tur avlöses av sopranen. Satsen är mycket rik på variationer och är synnerligen effektiv. Sanctus börjar med tre imiterande stämmor, och först vid »gloria tua» infalla de två övriga stämmorna. Benedictus är helt trestämmig och Agnus Dei är lika med Kyrie.

Övriga kända mässor av Ludford äro: »Videte miraculum» (sexstämmig), »Benedicta» och »Christe virgo».

Man kan säga om Ludfords verk i allmänhet, att de visa prov på kontrapunktisk färdighet och musikalisk känsla.

Gunhild Schedin.

Gamle Mäster Lars Kyrkoordning.

Laurentius Petris Kyrkoordning av år 1571. Utgiven av Samfundet Pro fide et Christianismo med historisk inledning av Lektor Emil Färnström. XXXI. 200 sid. Pris 5:—.

Emil Färnström: Om källorna till 1571 års kyrkoordning. 284 sid. Pris 5:50.

Diakonistyrelsens förlag.

Vid det för vår kyrka så utomordentligt betydelsefulla möte, som hölls i Uppsala år 1593, framställde meniga prästerskapet postulat eller besvär, vilka enligt en påskrift skulle av hertig Carl och rådet befordras till konung Sigismund.

I dessa postulat uttalas bl. a. ett önskemål om att mag. Olavi och Laurentii Petri och Laurentii Andreae böcker skulle uppsökas och tryckas. Man kan förstå vilken tanke som ligger bakom denna uttalade önskan: den svenska reformationens ledare och bärare voro normgivande för den svenska kyrka, som här konstituerade sig till manligt värn om sin självständighet. Man kände sig innerligt samstämd med reformatorerna i första ledet. Man ville bygga vidare på den grund, som de lagt. Till den änden tarvades kännedom om deras tankar och predikan. Det gällde därför att uppsöka och utgiva deras efterlämnade arbeten.

Det förmäles att hertig Carl fann rådligast vara, att dessa besvär toges i vidare betänkande av rikets råd och av de förnämsta bland klerkerna, så att därmed så handlades och beslutades, att det kunde hava bistånd med sig och lända först Gud till ära och pris och sedan hela konungariket till gagn, uppbyggelse och förmering i all måtto.

Betänketiden blev grundlig. En handskrift anger att i detta avseende blev allt uppskjutet till konungens ankomst. Det tyckes ha dröjt än längre.

Åtminstone vad den ovan citerade punkten beträffar, blev uppskovet till ren uraktlåtenhet, att efterkomma prästerskapets önskan. Veterligen åtgjordes alls intet.

Av reformatorerna har egentligen blott Olaus Petri fått en sentima upprättelse, då hans Samlade skrifter på ett hedersamt sätt utgavos åren 1914—1917 på Sveriges Kristliga Studentrörelses förlag under redaktion av Bengt Hesselman.

Av Laurentius Petris mycket betydande kvarlåtenskap finnes en bråkdel tillgängligt. Det mesta är alltfört förborgat för den som ej har tillgång till biblioteksstudier. Det behöver icke utsägas, huru beklagligt detta förhållande är ur dens synpunkt, som genom självsyn vill skaffa sig en uppfattning om den svenska reformationens grundtankar och lära känna den idévärld, vari dess främste målsmän levde.

Med tacksamhet mottar man därför varje tecken på en ny tingens ordning i dessa stycken. Glädjande nog hava tecknen blivit allt flere de sista åren på att en upprättelse stundar för Laurentius Petri. För den liturgiska forskningen har Nat. Franséns upplagor av Laurentius Petris skrifter: *De officijs ecclesiasticis* och *De punctis distinctionum* (Stock-

holm 1927 och 1930) varit synnerligen betydelsefulla, därigenom att de ge en bild av arbetet i Uppsala för den nya reformerade kulten.

In i Laurentius Petris tankar för en nyss utkommen och i Lund ventilerad avhandling, som återger ett tvärsnitt ur Laurentius Petris senare år: Sven Kjällerströms om vittfamnade studier, inträngande lärdom och skarpsinnig forskning vittnande kyrkohistoriska studie: Striden kring kalvinismen i Sverige under Erik XIV (Lund 1935).

Teologisk doktorsgrad har också den lärde lektorn i Lidingö, Emil Färnström, nyligen vunnit vid Lunds universitet på resultatet av sina undersökningar om Laurentius Petris kyrkorättsliga huvudverk: kyrkoordningen, som den förste evangeliske ärkebiskopen efter mer än trettio års möda och uthållig ihärdighet slutligen fick se utgiven av trycket 1571 och vid ett koncilium i Uppsala följande år av biskopar och prästerskap till efterrättelse antagen. Detta måste gamle Mäster Lars ha kunnat betrakta som en sen men välförtjänt framgång. Den kom honom till del året före hans bortgång.

Färnström har nu på uppdrag av Samfundet Pro fide ett Christianismo utgivit själva kyrkoordningen i ett ordagrannt avtryck av 1571 års original. Utgivaren likaväl som det samfund, som möjliggjort utgivningen och slutligen förlaget hava all heder av verket. Ett vackert arbete, där originalupplagans format har bevarats.

Men Färnström har därjämte utforskat kyrkoordningens källor, enkannerligen dess tyska förebilder. Av denna hans undersökning har tidigare en del varit publicerad i Kyrkohistorisk årsskrift 1928.

Hans undersökning och hans inledning till själva kyrkoordningen belysa, vilket intressant historiskt aktstycke kyrkoordningen är. Linjerna begynna att klarna rörande tillkomsten av vår första kyrkolag. De stakas ut av den för herredagen i Arboga 1546 framlagda ordinantian, vari Färnström ser kyrkoordningen i dess äldsta skick. Denna ordinantia finnes ej i behåll. Nästa milstolpe är Vadstena artiklarna av år 1552. En stadgeedition från år 1551 kompletterar artiklarna av år 1552. Från år 1561 föreligger en utvidgad kyrkoordning i handskrift, som förelades konungen år 1562 vid mötet i Stockholm. Denna handskrivna kyrkoordning överensstämmer i stort sett med den tio år senare tryckta.

I många stycken står den svenska kyrkoordningens tillblivelse under starkt och påtagligt inflytande från Tyskland. Det är i första hand detta tyska inflytande som Färnström belyst och klarlagt. Av det stora antalet tyska kyrkoordningar har ingen haft en så dominerande betydelse för den svenska som kyrkoordningen för furstendömet Würtemberg, tryckt i Tübingen 1553. Den är författad av Johan Brenz, som alltifrån 1520-talet författade åtskilliga av de tyska kyrkoordningarna. Han kallades av kurfursten i Würtemberg till ledare för hertigdömet kyrkoväsen. Han var en trogen lutheran i sin åskådning och har övat inflytande på utvecklingen i Sverige på åtskilliga andra punkter, bl. a. i fråga om böne- och predikolitteraturen. Genom Färnströms undersökning har nu ådagalagts att Laurentius Petri dock till sin förebild haft icke originalupplagan, eller icke blott originalupplagan utan även den variant som kyrkoordningen för Pfalz-Neuburg av år 1554 eller 1556 utgör. Därjämte har den

svenska kyrkoordningen rönt inflytande från Mecklenburgs kyrkoordning av år 1552 o. a. Vad beträffar den svenska skolordningen är huvudkällan för Laurentius Petri Melanctons Gemeine Ordnung, som kom ut i fullständig form 1528.

Dessa tyska källor har nu Färnström med stor omsorg uppsökt och det beroende vari den svenska kyrkoordningen står till de tyska måste betraktas som klarlagt. Delvis har Laurentius Petri mer eller mindre ordagrant översatt partier ur de tyska källorna, i andra stycken har han mera fritt använt sig av de tyska förebilderna och avpassat innehållet, så att det skulle lämpa sig för svenska förhållanden. Till svensk kyrko- och skolsed har anknytning skett. Så förmåla sig tyska inflytelser med svensk tradition. Syd- och nordtyska inslag sammansmälta med gammal svensk sedvänja. Så skapade Laurentius Petri i Sverige en luthersk kyrka men med säregna drag.

Men vad betydelse har detta gamla historiska aktstycke för oss som nu leva, mera än 350 år efter dess tillkomst?

Först må erinras därom att kyrkoordningen vid det för vår kyrka avgörande mötet i Uppsala 1593 inordnades sida vid sida med de ekumeniska symbola och Augsburgiska bekännelsen i dess oförändrade form såsom en bekännelseskraft. Här är alltså tillfinnandes en för vår svenska kyrka väsentlig urkund. Ur denna synpunkt är det i högsta måtto tacknämligt att den blivit någorlunda lätt tillgänglig. Önskligt vore om en folkupplaga med moderna ordformer och stavning kunde komma tillstånd för ett rimligt pris.

Yttermera: Ju mera man sysselsätter sig med själva urkunden, dess mera frapperas man av huru mångahanda aktuella och i pastoralt hänseende alltfört värdefulla ord och anvisningar som här givas. I många stycken har den gamla urkunden behållit en förunderlig aktualitet.

Det gäller redan förordets myndiga och friska uppgörelse med författarens motståndare i liturgiska ting: Själv är han en förkämpe för frihet: »Lika litet som det hjälper oss till saligheten om vi hålla de gamla ceremonierna lika litet hjälper det våra vedersakare att de icke hålla dem.» Detta är frihetens anda. Men samtidigt värnas om pieteten för det fäderneärvda, när det drager över ens med goda skäl och med Guds ord. Frihet och pietet är den liturgiska grundregeln. Den får sin sammanfattning i kyrkoordningens motto: Låter allting ärliga och skickeliga tillgå.

Men frihet är icke liturgisk klåfingrighet: Hade man icke i den kristna församlingen bestämda ordningar, utan var och en så förhandlade som honom själv tycktes, eller som det efter lägligheten råkade passa för honom, så kan väl var och en tänka vilken oskicklighet som skulle komma därav, och vilken oenighet och tvist emellan församlingarna. Orden behålla sin aktualitet.

Trots de mellanliggande seklerna behålla de ord som Mäster Lars talar om de tomma nattvardsborden även sin fulla aktualitet. Med sorg konstaterar han att ingen begär att gå till sakramentet på de dagar som mässan plägar hållas. Man är van vid att höra mässan, se och tillbedja sakramentet, mera än att med ätande och drickande rätt bruka det. Och

han ser djupt när han efterfrågar orsakerna härtill. Där människohjärtat är förkolnat, så att hon icke rätteligen och allvarligen betraktar sina synder och icke åkallar Gud om förlåtelse, där aktar man ej heller mycket den tröst som sakramentet har med sig. Det var när folket blev kallhjärtat och duvet och icke förstod vad en rätt bön till Gud innebar, som man lät det rätta och dagliga bruket av Herrens nattvard falla. Men för att en bättring skall komma till stånd skola prästerna fliteligen förmana folket, så att felet icke ligger hos dem att mässan lägges ned.

De krav på prästen, som Laurentius Petri ställer, gälla alltfört. Han skall veta vad det rätteligen är, som skall läras i en kristen församling, begripa det och stadligt förbliva därvid. Han skall med skicklighet och förnuft kunna lära, förmana och straffa och därmed skaffa ordet så mycket större frukt.

Det är ingen ringa ting att rätt predika evangelium. Därför måste ock alla de, som kommit till prästämbetet med största flit studera bibeln liksom ock vad fromma och lärda män både förr och nu hava skrivit, vilket dock icke får räknas såsom själva skriften. De svagare av prästerna kunna ibland bruka sig till hjälp någon postilla.

Predikanten skall ock vänja sig att tala en rätt svenska, och att bruka de ord, som äro allmänt kända. Där man brukar främmande ord förbistrar man de enfaldiga och därtill varder och vårt svenska mål förkränt och förvandlat, helst när det sker i okränknt mål, då vi själva hava lika goda ord som de främmande kunna vara.

Maningen tål att tänka på och att ta tillvara. Ännu anno 1935.

Laurentius Petri håller för gott att dopet alltid, så mycket som möjligt, sker i kyrkan på någon helgdag. Det är sakramentet till en heder, att många äro till städes när en människa döpes. Därför bör det ske när den kristliga församlingen är tillhoppa.

För tidesången föreligga här viktiga anvisningar, som alltfört stå som föredömen för en var som vill lära av den svenska reformations-tidens tradition i fråga om sång. Därur är mycket att hämta.

Själavårdande äro anvisningarna om skriftermål och om avlösningen liksom om bönen och dess nödvändighet. Litanian borde läsas eller sjungas åtminstone två gånger i månaden söckendag eller helgdag då folket är som mest tillstädes.

Slutligen må ett prov på bönerna i kyrkoordningen meddelas. Det är en bön, som upptages i kapitlet om nöddop och som saknar motsvarighet i tyska kyrkoordningar. Den lyder i lätt modernisering:

O du menlösa Lamm, Jesus Kristus, som älskar de menlösa och därför bjöd att man skulle låta barnen komma till dig; du som ock lade händerna på dem, välsignade dem och sade, att himmelriket hörer dem till. Vi bedja dig ödmjukeligen, att du värdigas nådigt se till detta barn, som också alltid åstundar din heliga välsignelse, att såsom det är döpt i ditt namn och genom vatten och anda fött på nytt det ock i samma andas kraft må tillväxa och förökas till den invärtens människan och fullkomnas i din nåd och alla goda gåvor. Du som med Gud Fader och den Helige Ande lever och regerar till evig tid. Amen.

Arthur Adell.

Recensioner.

Kyrklig konst.

Henrik Cornell: Gotiken. Bonniers Konsthistoria, Stockholm 1935. Kr. 12:50.

Av Bonniers konsthistoria har nyss utkommit ett nytt band, Gotiken av professor Henrik Cornell. På nära 100 sidor gives här en klar och översiktlig framställning av den yngre medeltidens kyrkliga arkitektur och bildkonst. Man gläder sig åt att vi äntligen på svenska fått denna gedigna skildring av ett område, som i hög grad måste intressera varje vän av kyrklig konst. Här behandlas huvudmonumenten med synpunkten lagd på den stilistiska utvecklingen, främst alltså de franska och tyska katedralerna och deras bildverk. De sistnämnda ha kanske fått den bästa tolkningen. Det inledande kapitlet om den gotiska andan är trots sin korthet en ytterst värdefull framställning av sambandet mellan teologisk vetenskap, fromhetsliv och konstskapande. S. Bernhards gestalt står som en mäktig portalfigur, inledningen till en ny tid, som utmärkes av djup personlig inlevelse och hängivenhet. Den nya andan blir mindre idealiserande, mera verklighetsbetonad. Bernhards våldsamma känsla har sin motsvarighet i den burgundiska skulpturskolans expressionism. En parallell strömning får mera lyriska uttryck, som leder tanken till Franciscus. Slutligen finns en tredje riktning, mera höviskt-aristokratisk i sammanhang med riddardiktning och hovliv, som präglad särskilt Reimsskolans förnäma bildverk. Denna nya anda är, som förf. med skärpa framhåller, förebud till en ny tid, i vilken renässansen egentligen blott är en episod för de romanska länderna.

Måleriets historia följer förf. uteslutande i handskrifternas miniatyrer, och denna ännu så länge blott obetydligt klarlagda historia har fått en ypperlig skildring. Då materialet på grund av bokens

omfattning givetvis är starkt bundet till den stilhistoriska utvecklingen, anser sig förf. kunna på en halv sida avfärda glasmåleriet. Det är visserligen sant, att dess utvecklingsförlopp icke erbjuder några större avvikelser från den allmänna utvecklingen inom bokmåleriet. Men när det gäller att finna »den gotiska andan» är det enligt anmälarens mening av vikt att närma sig glasmåleriet, inte minst för att förstå byggnadskonsten. Ett märkligt samtida uttalande om glasmålningarnas estetiska och framför allt ekonomiska betydelse i en kyrkointeriör ha vi i abboten Ingers beskrivning av sin korbyggnad i S. Denis. Han säger om korets fönster, att »de kontinuerligt lyste igenom det inres skönhet». Meningen är nog, att de ge den visionära stämning, som är en kardinalpunkt i gotikens livs- och konståskådning: murarna leva av ljus och färg, det materiella förflyktigas och åskådaren får en föreställning av det nya Jerusalems härlighet, av guld och ädelstenars glans (se Uppenb. 21: 18—24). Sett ur estetisk synpunkt är här i färgharmonier, färgverkan och symbolik uppnått kanske höjdpunkten av vad västerländsk konst kan åstadkomma.

Bengt Cnattingius.

Varia.

Toni Schmid: Sveriges kristnande. Från verklighet till dikt. Stockholm, Diakonistyrelsens bokförlag 1934. Pris kr. 6:50, inb. kr. 8:—.

När man läser d:r Schmid's bok må man hava i minnet att författarinnan är av utländsk börd. Det torde kunna förklara hennes absoluta brist på pietet för hävdvunnen mening, när det gäller Sveriges kristnande. Detta vare dock ingalunda sagt såsom något klander. Det känns visserligen icke sällan hårt, när hon lekande lätt och som om hon hade dockorna i en marionett-teater framför sig, möblerar om

i vår äldsta kyrkohistoria, bryter sönder och som odugligt skröp kastar ut gamla kärvordna gestalter. Men skulle hon verkligen ha rätt i allt — att hon i åtskilligt har rätt låter sig svårligen bestridas — är intet att säga om hennes hänsynslösa framfart. Ty sanningen bör ju gå före även de käraste falska inbillningar. Det må emellertid uttalas den förmodan att d:r Schmidts bok ingalunda är sista ordet om Sveriges kristnande. Däremot vill man hoppas att den skall bliva en anledning till ett nytt, grundligt genomarbetande av det visserligen ytterst knapphändiga och mycket motspänstiga men på samma gång så intressanta materialet. Man har nästan understundom en känsla av att författarinnan medvetet tagit i onödigt hårt för att framtinga diskussion. — Även liturgihistoriskt har boken åtskilligt att giva genom att låta oss se in i det medeltida arbetsättet, när det gällde att skapa texter för nya fester.

En sak är säker: den läsare som efter det inledande kapitlet om »den svenska legenden om Sveriges kristnande» hoppas på en angenäm och lättläst lektyr blir grymt bedragen. Arbetet är nämligen mycket tungläst — nästan lika tungläst som intressant och det vill icke säga litet. Man beundrar det suveräna sätt, varpå författarinnan rör sig bland handskrifter och fragment och historiska och liturgiska detaljer. Men stundom önskar nog åtminstone lekmannen att författarinnan icke haft fullt så höga tankar om läsarens egna kunskaper på området. Boken synes mig vara ett exempel på faran av att skriva vetenskap under ett yttre populärt sken. — Emellertid rekommenderas arbetet på det varmaste åt alla som äro intresserade av hithörande spörsmål. Läsningen ger valuta för mödan, både när läsaren känner sig manad att giva förf. rätt och när hans motsägelselust vaknar.

Knut Peters.

För barn- och kvinnokör.

De ungas hymnarium. En-, två- och trestämmiga hymner för kyrkligt bruk. Samlade och utgivna av E. Ekblöf, J. Gustafsson, D. Wikander, W. Ahlén och U. Öfverström. 183 s. Nordiska musikförlaget. Pris 6 kr. kart.

Efter en god början gör man sig ju alltid förhoppningar och förväntningar om en motsvarande fortsättning. Som en verkligt god början hade vi anledning att beteckna den i fjol utgivna Skolkören, avsedd för flick- och barnkörer. I dess inledning utlovades en andra del, upptagande sånger för gudstjänstligt bruk. Den har nu utkommit under namn av De ungas hymnarium. Det är anmälaren en stor glädje att kunna betyga att fortsättningen här ligger på samma höga nivå som den lovande början och att utgivarna har givit åt våra skolkörer och kyrkokörer ett verkligt handtag. Jag är angelägen att understryka att kyrkliga ungdomskretsar och andra föreningar, som ej kunna åstadkomma blandade körer, men väl äga kvinno- och barnröster, hava all anledning att göra sig bekanta med det nya hymnariet.

När det gäller hymnsamlingar frågar man sig dels huru utgivarna förmått att hålla den kyrkliga stilen dels vad nytt som kan ha medtagits. I det förra hänseendet har utgivaren nästan undantagslöst förmått det billiga och fort utsjunga, och i stället sovrat hårt det tillgängliga materialet. Med några undantag kan allt det som här meddelas både textligt och musikaliskt godtagas i gudstjänst.

En glädjande stor myckenhet av nya sånger meddelas här. De mest skiftande tidsepoker äro representerade: gregorianska hymner — väl harmoniserade — klassiska kanons och enkla satser ur de stora mästararnas samlingar, men också nykomponerat — det senare huvudsakligast med den unga tyska, danska och svenska musikens kännemärken. De äro intressanta vittnen om de vägar efter vilka

samtidens kyrkomusik söker sig fram. En alldeles särskild plats intar här Carl Nielsen koralmässiga sånger: verkliga små pärlor. Gärna vill jag också omnämna det betydande inslag av gamla engelska sånger, som här för första gången gjorts tillgängliga för svenska körer — oftast med av kyrkoherde A. O. T. Hellerström gjorda översättningar.

En bestämd invändning vill anmälaren göra. Den gäller uppställning: Man har därvid på ett underligt sätt frångått principen i 1914 års Hymnarium, som noga anslöt sig till evangelieboken och dess uppställning av kyrkoårets dagar. Här har man delvis följt almanackan, delvis evangelieboken och fått ett beklagligt virrvarr. Kyndelsmässodagen och Marie Bebådelsedag placeras före passionstiden. Midsommardag, Mikaelstag och Alla helgonsdag meddelas före söndagar i allmänhet och efter Bön-söndagen, som egendomligt nog har sin plats efter Tacksägelsedagen. Här borde evangeliebokens uppställning följts till båt-nad för översiktligheten.

En tillgång i samlingen äro hymnerna för de kasuella handlingarna: dop, konfirmation och jordfästning, där man ofta stått rådvill.

Utgivarna lyckönskas till företaget.

A. A.

Koralverk.

*Förslag till Alternativa koral-
ler. Nordiska Musikförlaget, Stock-
holm. Häft. pris 90 öre.*

En praktisk och förständig åtgärd, som Nordiska Musikförlaget vidtagit: att utge de nu av konungen för bruk i församlingarna tillåtna alternativa koraler, som av särskilda kommitterade: G. Aulén, W. Ahlén och H. Weman utgivits. För varje sång avtryckes melodien i ett klart, vackert tryck. Beklagligtvis har texten ofta ej inrymmts på samma uppslag som melodien, vilket alltid vållar besvär och i all synnerhet när det gäller nya sånger. I en del fall (så vid 533, 543, 545 o. a.) borde det dock ha kunnat ordnas relativt

lätt. Häftet är en god hjälp i arbetet att göra de nya melodierna kända.

A. A.

För andakter.

Morgon och afton, andakt för ungdom. 70 s. Hft. 50 öre. Diakonistyrelsens förlag.

Dagens ord. En bibelläsningplan för ungdom. 29 s. Hft. pris 25 öre. C. W. K. Gleerups förlag.

Stiftsadjunkten Folke Westrup har tagit sig före att sammanställa dels en andaktsbok, dels en bibelläsningplan för ungdom. Principen i urvalet i den senare har varit att finna korta perikoper lämpade för ungdom. En mening ur texten framhäver han som minnesord för dagen. Texterna äro valda ur alla bibelns böcker men icke sammanställda efter bibelböckernas inbördes ordning. Planen omfattar ett halvår, varefter man på nytt begynner från början. Denna anordning är förvisso riktig: bättre är att väl lära känna en del texter än ett dåligt, flyktigt överfarande av större delar. Några korta anvisningar till läsaren inleda häftet. Vittna om författarens förtrogenhet med de unga och deras behov.

Detsamma gäller hans lilla andaktsbok. Den är avsedd för nykonfirmerad ungdom. Därmed tar han otvivelaktigt sikte på en åldersgrupp som särdeles väl är i behov av anvisningar för sitt andaktsliv. Han har sammanställt ritual för morgon- och aftonböner varje dag under fyra veckor. Det består av några korta bibelord och en psalmvers eller en del därur.

A. A.

Homileiskt.

Alfred Fridner: Vägen och Målet. Korta betraktelser med förord av biskop Hj. Danell. Lund, Sundqvist och Emond. 218 s. Häft. kr. 3:50, klotb. kr. 5:—.

Denna nya bok av Fridner ansluter sig värdigt till den i fjor utgivna. Man be-

aktar i den nu utgivna boken det vackra förordet av biskop Danell samt utgivarens — författarens maka — upplysande företal, vilka båda i korta ord men på ett utmärkt sätt framhäva förf. personlighet. Naturligtvis är det ett mycket svårt företag även för en närstående att av en predikants lösa anteckningar kunna hopfoga predikningar eller uppbyggelsestäl. Detta gäller givetvis i särskild grad beträffande en predikant med en så säregen personlig förkunnelse som tydligen varit utmärkande för Fridner. Dock läser man dessa sidor med mycket stor behållning. Man märker till fullo, att bakom dessa betraktelser, som en kärleksfull och förstående hand sammanflätat av den hädangångnes anteckningar, glimmar gång på gång den heliga eld, som har glött hos denne predikant. Boken är tillägnad människor i nöd. Den har mycket att giva var och en som fördjupar sig i dess budskap.

E. L.

Fredrik Sjöberg: Tiden och evigheten. En årgång högmässopredikningar. Lund, Gleerups förlag. 435 s. Häft. kr. 7:—, kloth. kr. 8:50.

Bokens titel kan sägas sammanfattande angiva dess innehåll. Tiden beskrives på ett medryckande, konkret och för olika livslägen klart igenkännligt sätt, och samtidigt visas, huru evigheten överallt och till varje tid sänker sig ned mitt ibland oss, hur evigheten ständigt söker ingång hos oss, och huru väl vi alla behöva vad evigheten har att giva.

Många av texterna äro på ett lyckligt sätt originellt behandlade, mycket av utläggningen synes taga sikte på sökande, ovissa nutidsmänniskor, särskilt ungdom. Framställning är därför ofta didaktisk och apologetisk och synes kanske mången vara vid vissa tillfällen lika mycket uppbyggligt föredrag som predikan. Men förf. har en stor förmåga att med enkla, klara ord tala om höga och heliga ting och

desslikes bringa reda och ordning i de religiösa begreppen.

I visst avseende kunna dessa predikningar sägas vara tidstypiska. För att numera förmå människorna att lyssna till evangeliets budskap måste man på många håll även vid behandling av centralt religiösa texter börja ganska långt ute i periferien, vid vissa allmänt vedertagna betraktelsesätt över livet, tillvaron och religionen för att därpå så småningom leda åhöraren in mot centrum och så till sist visa vår tids ofta religiöst avsigkomna människor, vilka frälsande sanningar evangeliet skänker. Här har förf. en kunnig och säker hand, som ledes av en verklig själasörjares hjärta. Kanske man ibland tycker, att det periferiska får något för stor plats på bekostnad av det centrala, men det måste väl vara så inför en viss åhörarskara, ty varje predikan måste ju tillrättaläggas efter den miljö, i vilken den är avsedd att hållas.

Varje predikan utmärker sig för klarhet och reda i utläggningen, alla tillsammans hålla sig genomgående på en hög och gedigen nivå och arbetet är en homiletisk prestation av rang.

E. L.

Biografi.

Gunnar Rosendal: Palestrina och Schütz. Kyrkomusikens rätte lärare. 210 sid. Diakonistyrelsens förlag. Pris 3:50.

Den vittre doktorn i Osby vet att sätta de rätte lärarnas ideal högt. Han vet att deras ledning tarvas icke allenast i teologien. Han söker efter dem också på andra livsområden. Närmast har han efterfrågat kyrkomusikens rätte lärare. Den slagruta han äger och med vilkens hjälp han finner vad han söker, har givit sitt utslag för den trollmakt som utgår från den påvliga kompositören från Palestrina, och från den evangeliska kyrkomusikens store hero före Bach, Heinrich Schütz. Rosendal har

gjort det till sin uppgift, att med de friska och livfulla färger han äger måla en bild av den tid i vilka dessa framträdde och verkade. Otvivelaktigt är denna hans förmåga att teckna den tidshistoriska miljön författarens styrka. Bred och på samma gång livfull flyter skildringen. Den fångslar och roar. Understundom fruktar man törhända att de båda kyrkomusikerna skola försvinna från läsarens horisont. Understundom önskade man nog också att förf. något mera uppmärksammat ej blott det kyrkopolitiska och tidshistoriska sammanhanget utan också det liturgiska och det musikaliska. När sålunda förf. (å sid. 56) talar om Palestri-

nas Improperier, skulle nog genomsnittsläsaren varit tacksam för en teckning av den underbara gudstjänst i vilken de hade sin plats och om deras innebörd. I hög grad värdefullt är att förf. gör en omsorgsfull literaturoversikt till deras tjänst, som genom hans arbete bringas i beröring med dessa kyrkomusikens furstar, och som vilja fortsätta sina studier rörande dem. Otvivelaktigt kunna Rosendals skildringar väcka mycket intresse till liv för dem. I studiecirklar och bibliotek borde de vara självskrivna, liksom hos körledare och musikintrösserade, som sysselsätta sig med deras verk.

A. A.

Meddelanden.

Nästa nummer av Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv utkommer den 1 augusti.

Examina vid Kungl. Musikkonservatoriet vårterm. 1935. Högre organistexamen: Tyra Karlsson, Ruth Nilsson, Osvian Björklund, Lennart Ekström, Rolf Forssman, Anders Friberg, Olof Frizell, David Hallberg, Hans Joelsson, Tage Lundgren, Anton Lööw, Gunnar Nygren, Ake Skjöldebrand och Per Staaff.

Kantorsexamen: Margareta Berggren, Carola Bergström, Ingahill Johnsson, Ruth Nilsson, Margit Wennberg, Lennart Andersson, Ruben Andrén, Sture Bokenstrand, Erik Ehnvall, Rune Eng, John Heugert, Henry Lindroth, Olle Ljungdahl, Erik Malmström, Axel Melander, Bo Mellander, Sture Petri, Jan Pontén, Bror Reftel, Josef Sjögren, Ake Skjöldebrand, Torsten Sonnander, Claes-Göra Stenhammar, Einar Wallvik, Sture Wideberg, Rudolf Sundqvist.

Val. Till innehavare av förenade tjänster har valts: i Resele, Vrml., Stina Linnéa Margareta Johansson, Kilsmo; i Vrå, Kron., A. G. E. Andersson, Smål. Rydaholm; i Bettna, Söd., K. Hedenkvist, Norrköping; i Strängsered, Älvsb., F. Brunngård, Danrike; i Appuna, Öst., Folke Gustafsson, Vislanda.

Svensk orgelkonst i Bryssel. I samband med världsutställningen i Bryssel komma 24 orgelkonserter att anordnas. Till dessa ha kallats lika många organister från alla stora musiknationer. Danmark representeras av Raasted, Tyskland av Heitmann, Berlin, och Ramin, Leipzig. Från Sverige har kallats musikdirektör Waldemar Ahlén, Stockholm. Han konserterar den 11 juni.

Svenska koraldagar i Helsingfors instundande höst. Finlands Svenska Kyrkosångsutskott beslöt vid sitt sammanträde

den 21 maj att instundande höst den 8—10 oktober anordna koraldagar i Helsingfors. För koraldagarna hade beredningsutskottet uppgjort ett preliminärt program. Man hade bl. a. tänkt sig att kalla såsom föredragare domkyrko vicepastor A. Adell från Lund, professor Otto Andersson från Åbo och doktor G. Moliis-Mellberg. Demonstrationer, övningar, gudstjänster och samkväm skulle skänka programmet nödig omväxling. Utskottet kommer som tidigare meddelats att företrädas vid den snart stundande koralveckan i Båstad i Sverige av doktor G. Moliis-Mellberg, direktor John Sundberg och direktör Gustav Pettersson, varför man beslöt att fastställa det definitiva programmet först efter representanternas hemkomst då ändamålet med denna resa är att stu-

dera förhållandena i Sverige och närmast just vid den motsvarande koralveckan i Båstad.

Allmän svensk kyrkomusikfest i Helsingfors 1937. Kyrkosångsutskottet diskuterade även förberedelsevis planerna på en hela det svenska Finland omfattande kyrkomusikfest och ansåg att tidpunkten för en sådan nu åter snart är inne. Utskottet beslöt att så vitt möjligt anordna en sådan fest i Helsingfors eller Vasa år 1937.

Nordiskt kyrkomusikermöte i Helsingfors 1936. Vid Kyrkosångsutskottets sammanträde anmäldes vidare, att landets svenska och finska kantor-organistföreningar umgås med planer på ett allmänt nordiskt kyrkomusikermöte i Helsingfors år 1936. Utskottet beslöt för sin del med intresse och sympati omfatta dessa planer.

Vid högmässan:

Sv. psb. 328: 3; 523; 426: 3; 128: 4—8 [157: 8—9; 153]; 265.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 141; 523: 2—3; 643: 5—7.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 141: 1—3; 141: 5—6. Psalt.

71. Apg. 26: 19—32.

Tisd. Sv. psb. 167: 1—2; 167: 8. Psalt.

18: II. Apg. 27: 1—13.

Onsd. Sv. psb. 210: 1—2; 210: 9—11. Psalt.

34: I. Apg. 27: 14—26.

Torsd. Sv. psb. 595: 2—3; 595: 7. Psalt.

103: I. Apg. 27: 27—44.

Fred. Sv. psb. 216: 1; 216: 8. Psalt. 121.

Apg. 28: 1—16.

Lörd. Sv. psb. 28: 1—2; 28: 6. Psalt. 103: II.

Apg. 28: 17—31.

ATTONDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 120: 1—5; 652. Psalt. 119: 169—176.

Jer. 23: 1—4.

Vid högmässan:

Sv. psb. 121: 5—6; 120: 4—9; 384: 6; 454:

5—7. [582: 1, 2; 157]. 460: 7, 8.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 552; 145; 121: 5, 6.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 537: 1; 537: 4. Psalt. 27.

Fil. 1: 1—14.

Tisd. Sv. psb. 214: 1—2; 214: 3. Psalt. 23.

Fil. 1: 15—30.

Onsd. Sv. psb. 201: 1—2; 201: 3. Psalt. 111.

Fil. 2: 1—18.

Torsd. Sv. psb. 228: 1; 228: 3—4. Psalt.

113. Fil. 2: 19—30.

Fred. Sv. psb. 188: 1; 188: 10. Psalt. 91.

Fil. 3: 1—14.

Lörd. Sv. psb. 461: 1—2; 461: 3. Psalt. 84.

Fil. 3: 15—21.

NIONDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 430: 9—11; 433. Psalt. 37: 16—19.

Ordspr. 30: 5—8.

Vid högmässan:

Sv. psb. 207: 1—2; 430: 9—11; 138: 3; 421:

2—5. [155: 8; 157.] 424: 6.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 611: 1—4; 614: 5, 6; 461: 7, 8.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 430: 10; 430: 11. Psalt. 51.

Fil. 4: 1—9.

Tisd. Sv. psb. 172: 1; 172: 7—8. Psalt. 25: I.

Fil. 4: 10—23.

Onsd. Sv. psb. 206: 1; 206: 4—5. Psalt. 65.

1 Kor. 1: 1—16.

Torsd. Sv. psb. 306: 1; 306: 4—5. Psalt. 90.

1 Kor. 1: 17—31.

Fred. Sv. psb. 274: 3—4; 274: 5. Psalt. 143.

1 Kor. 2: 1—16.

Lörd. Sv. psb. 25: 1—2; 25: 3. Psalt. 32.

1 Kor. 3: 1—9.

TIONDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 323; 433. Psalt. 49: 1—10. Jes. 5:

1—7.

Vid högmässan:

Sv. psb. 172: 1—3; 323; 327: 3; 385: 5—7.

[151: 3, 4; 158.] 163: 7.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 527: 1—5; 387: 6—8; 426: 5.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 421: 1—2; 421: 3 (afton:

441: 1—3; 441: 4—5). Psalt. 36. 1 Kor.

3: 10—23.

Tisd. Sv. psb. 212: 1; 212: 4. Psalt. 25: II.

1 Kor. 4: 1—21.

Onsd. Sv. psb. 275: 1; 275: 6—7. Psalt. 107.
1 Kor. 5: 1—13.
Torsd. Sv. psb. 592: 1—2; 592: 5. Psalt. 62.
1 Kor. 6: 1—20.
Fred. Sv. psb. 170: 1; 170: 4—5. Psalt.
18: I. 1 Kor. 7: 1—24.
Lörd. Sv. psb. 264: 1—2; 264: 3. Psalt. 92.
1 Kor. 7: 25—40.

**ELFTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIG-
HET.**

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 170; 433. Psalt. 50: 1—8. Dan.
9: 15—19.

Vid högmässan:

Sv. psb. 183: 1, 2; 170; 47: 1; 430: 8—11;
[154: 9—10; 158.] 193: 6.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 200: 1—4; 144: 5—8; 170: 5.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 425: 1; 425: 3—4 (afton:
303; 439). Psalt. 96: I. 1 Kor. 8: 1—13.
Tisd. Sv. psb. 176: 2; 176: 9—10. Psalt.
149. 1 Kor. 9: 1—12.
Onsd. Sv. psb. 289: 3—4; 289: 7. Psalt.
96: II. 1 Kor. 9: 13—27.
Torsd. Sv. psb. 224: 1—2; 224: 3. Psalt. 148.
1 Kor. 10: 1—13.
Fred. Sv. psb. 144: 5; 144: 7—8. Psalt. 22.
1 Kor. 10: 14—11: 1.
Lörd. Sv. psb. 328: 1—2; 328: 3. Psalt. 100.
1 Kor. 11: 2—16.

**TOLFTE SÖNDAGEN EFTER TREFAL-
DIGHET.**

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 328; 433. Psalt. 12: 1—7. Ordspr.
12: 17—22.

Vid högmässan:

Sv. psb. 204: 2, 3; 328: 2—3; 329: 3; 207: 3—5.
[154: 9, 10; 158.] 1: 7.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 137: 1, 2; 297: 1—4; 443: 1, 2.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 424: 1; 424: 4—5 (afton:
442: 3—4; 442: 5.) Psalt. 37. 1 Kor. 11:
17—35.
Tisd. Sv. psb. 204: 1—2; 204: 3. Psalt. 28.
1 Kor. 12: 1—11.
Onsd. Sv. psb. 297: 7; 297: 8. Psalt. 73.
1 Kor. 12: 12—31.
Torsd. Sv. psb. 658: 1—2; 658: 5. Psalt.
24: I. 1 Kor. 13: 1—13.
Fred. Sv. psb. 146: 6—7; 146: 8—9. Psalt.
119: 169—176. I Kor. 14: 1—19.
Lörd. Sv. psb. 269: 1—2; 269: 3. Psalt.
34: II. 1 Kor. 14: 20—40.

**TRETTONDE SÖNDAGEN EFTER TRE-
FALDIGHET.**

(Grön skrud.)

Vid helgsmålsbönen:

Sv. psb. 144: 8—10; 443. Psalt. 69: 31—37.
Ordspr. 3: 27—30.

Vid högmässan:

Sv. psb. 274: 1, 2; 144: 8—10; 285: 6; 289:
3—7. [153: 13, 14; 158.] 25: 3.

Vid aftonsången:

Sv. psb. 219: 1—4; 147: 1—3; 567: 5.

Vid veckans dagliga andakter:

Månd. Sv. psb. 429: 6—8; 429: 9—10. Psalt.
105. 1 Kor. 15: 1—11.
Tisd. Sv. psb. 205: 1; 205: 8—9. Psalt.
118: II. 1 Kor. 15: 12—19.
Onsd. Sv. psb. 284: 1—2; 284: 3. Psalt. 130.
1 Kor. 15: 20—28.
Torsd. Sv. psb. 376: 1; 376: 7—8. Psalt. 136.
1 Kor. 15: 29—44.
Fred. Sv. psb. 567: 1—2; 567: 4. Psalt. 139.
1 Kor. 15: 45—58.
Lörd. Sv. psb. 579: 3; 579: 5—6. Psalt.
145: I. 1 Kor. 16: 1—24.

Vid hänvisningarna till psalmer ur Psal-
taren avses alltid, utom då versantalet är
utsatt, det urval ur de särskilda psalmerna
som förekommer i »Veckans Tideöner»
(C. W. K. Gleerups förlag).

Herman Nordfors & Co. PIPORGELFABRIK LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bälgdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

KYRKO-ORGLAR

Olof Hammarberg

Nya Varvet - Göteborg

Renoveringar, stämningar. Förstklassigt utförande. Moderata priser.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster.

Organist- och kantorsbefattningen i Carl Johans kyrka, Göteborg, sökes före 15 juli. Lön 4,404 kr. + 3 ålderstillägg å 360 kr.

Klockare-, organist- och kantorsbefattningen i Hishult (adr. Hishult, Hallands län) sökes före 22 juli. Lön 1,200 kr. + 100 kr. från boställsjord.

B. Förenade med folkskollärartjänster.

I Norra Ving (adr. Axvall, Skaraborgs län) sökes före 24 juni. Skolform B 1. Lön 500 kr. + avkastn. av klockarejord.

I Häggenås (adr. Häggenås, Jämtlands län) sökes före 29 juni. Lön 500 kr.

I Helgum (adr. Kvarnån, Västerbottens län) sökes före 3 juli. Lön 600 + 200 kr.

I Köping (adr. Tingsdal, Kalmar län) sökes före den 9 juli. Lön 600 kr.

I Pajala (adr. Pajala, Norrbottens län) sökes före 13 juli. Lön 900 kr.

I Mätteröd (adr. Brännestad, Tormestorp, Kristianstads län) sökes före 19 juli. Lön 600 kr.

Musiklärarebefattningen

vid Samrealskolan i Ronneby sökes före 6 juli hos Skolöverstyrelsen adr. Stockholm.

Kyrkorglar

Tillverkar orglar med absolut hållbart och tillförlitligt system. Insättning av elektrisk bälgdrift med tyst gång och ringa strömförbrukning. Omstämningar och ombyggnad av äldre verk utföres. Billiga priser.

Över 30-årig praktik i in- och utlandet.

Införda anbud från

John Grönvall,

Orgelbyggare.

Tel. 94. Lilla Edet. Tel. 94

Organist-vikariat

önskas. Svar till »Organist», denna tidnings expedition, f. v. b.

Studera!

Allmänna Studieplaner,

N:r 5. **Psalmkuskap.**

Av *Hilmer Wentz*. 15 öre.

N:r 10. **Våra psalmmelodier.**

Av *F. M. Allard*. 15 öre.

SVENSKA KYRKANS
DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

J. W. Grönlunds Orgelfabrik

Kåge, Tel. 27.

Tillverkning av Piporglar i modernaste utförande för kyrkor och kapell.

Orgelharmonium för hem och skolor. Renovering och stämning av äldre orgelverk

Insättning av elektriska orgelfläktar.

Fina intyg av framstående musikdirektörer och kyrkomyndigheter.

Förslag kostnadsritt på begäran.

Sjung o. spela i kyrka och hem

Använd:

Melodipsalmbok

med fullständig text utan Evangeliebok. Melodistämman till varje psalm invid första versens text. I prislägen fr. kr. 3: 75.

Den svenska koralboken.

Av Konungen godkänd år 1921. (Ps. 1—500). Med fullständig text. Klotb. 15: —.

Koralbok till Nya Psalmer.

(Ps. 501—673). Med fullständig text. Klotb. 8: —.

Den Svenska Koralboken o. Koralbok till Nya Psalmer.

(Ps. 1—673). Med fullständig text. Klotb. 21: —.

Koralbok för skola och hem.

Innehållande musiken till den Svenska Psalmboken av 1819 och till Nya Psalmer av år 1921. (Ps. 1—673). Endast första versens text till koralens huvudpsalm. Red. av *Otto Olsson*. Klotb. 6: —, bockchagrinband 12: —.

Koraler till Nya Psalmer.

Särtryck ur Koralbok för skola och hem (Ps. 501—673). Häft. 1: —, inh. 2: 25.

Hemmets koralbok.

Innehållande musiken till den Svenska Psalmboken av år 1819 och till Nya Psalmer av år 1921. (Ps. 1—673). Endast första versens text till koralens huvudpsalm. I enlighet med den av Konungen år 1921 godkända koralboken redigerad av *Otto Olsson*, professor vid Kungl. Musikaliska Akademien. Klotb. 4: 50.

PRELUDIER

Modulationer och preludier. Av *Otto Olsson*. Kr. 1: 50.

Fyrtio koralförspel.

Utgivna av Arkestiftets organistförening. Kr. 2: 25.

Fyrtio nya Koralförspel.

Utgivna av Arkestiftets organistförening. Kr. 2: 25.

Femtio koralförspel. Av *John Morén*. Kr. 2: 50.

Preludier på koralmotiv. Av *Daniel Rudin*. Kr. 3: —.

Koralförspel. Av *A. G. Joelsson* och *David Olson*. Kr. 2: 75.

Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag

Stockholm 1935, Svenska Tryckeriaktiebolaget.

86821

